

APRÓ KÖZLEMÉNYEK — HÍREK

(Rovatvezető: *Vagács András*)

A Földrajzi Közlemények Szerkesztősege e rovatot az olvasók igényeinek megfelelően kívánja alakítani. Kérjük tehát olvasóinkat, hogy földrajzi vonatkozású kérdéseiket, problémáikat írják meg a Szerkesztőségnek. A rovat a választ a fontosabb és általános érdeklődésre számottartó kérdésekre hír vagy rövid közlemény formájában adja meg, a többiekre levélben válaszolunk. Nem földrajzi vonatkozású (geofizikai, gazdaságtudományi stb.) kérdésekre nem adunk választ.

Földrajzi Kongresszus Budapesten

(Előzetes jelentés)

A Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Földrajzi Társaság 1955. szeptember 19—24-e között külföldi geográfusok részvételével Földrajzi Kongresszust rendez.

A felszabadulás óta eltelt 10 év alatt a magyar földrajztudomány óriási fejlődést tett meg a múlthoz képest. Különösen gyors ütemű volt tudományunk fejlődése az utóbbi öt évben. A Magyar Tudományos Akadémia irányítása mellett ugyanis megindult hazánk részletes természeti és gazdasági földrajzi viszonyainak a feldolgozása. Ehhez a munkához, mint minden tudományág, a földrajz is milliókat kitevő anyagi támogatásban részesült népgazdaságunk első ötéves tervében.

A földrajztudomány első ötéves terve a geográfusok egész sorát kapcsolta be a term munkákba. Nagy lendülettel dolgoztak, s kutatásaik eredményeként gyökeresen megváltozott hazánk természeti és gazdasági földrajzáról a régebben kialakított kép.

A területi kutatómunkával párhuzamosan kibontakozott tudományunk új elméleti és módszertani alapja is. Mai földrajztudományunk elméleti alapja a dialektikus és történelmi materializmus, melynek alkalmazásával egyre jobban és eredményesebben tudjuk megrajzolni, magyarázni hazánk földrajzi viszonyait, sőt egyre több és több hasznosítható javaslatot adunk a tervezés számára, népgazdaságunk arányos fejlesztéséhez.

A földrajztudománynak az utóbbi években elért eredményei tették lehetővé azt, hogy kongresszuson számoljunk be az eddig végzett munkájáról. De a kongresszusnak feladata egyúttal az is, hogy az elkövetkező második ötéves terv során végzendő term munkálatokkal kapcsolatban felvesse a még megoldandó kérdéseket,

kialakítsa azt a legeredményesebb módszert, amely munkánkat elméletileg még jobbra, a gyakorlat számára pedig még hasznosabbá teszi. Ezt a célt mozdtítják elő a Szovjetunióból és a népi demokratikus országokból érkező geográfusok beszámolói, hozzászólásai és a közös megbeszélések és terepbejárások alatt kialakuló tapasztalatcsere is.

E rövid előzetes ismertetésből is minden geográfus megérti, hogy tudományunk számára milyen fontos esemény, de egyúttal hatalmas feladat előtt is állunk. Magyarországon eddig még sohasem volt földrajzi kongresszus. Ez lesz az első »seregszemlénk«, melynek sikeres megvalósításához a Társaság minden tagjának segítsége szükséges, a kongresszus előadótól, annak közvetlen szervezőitől, egészen a résztvevőik egyaránt.

A kongresszus *tervezett* programja röviden a következő:

Kétnapos előadás-sorozat két szakosztályban, külön természeti földrajzi és külön gazdasági földrajzi előadásokkal.

A kongresszus megnyitása plenáris ülésen történik, amelyen *Koch Ferenc*, a MFT főtitkára számol be a földrajztudomány 10 éves fejlődéséről. Ezt követi a külföldi küldöttek hasonló témájú beszámolója, majd *Kázár Leona* oktatásmódszertani előadása a hazafias nevelésről.

A szakosztályok üléseinek tervezett előadásai:

I. A természeti földrajzi szakosztályban.:

1. *Bulla Béla* akadémikus, a MFT elnöke »A magyar föld domborzata fejlődésének ritmusai a harmadkor óta«.

2. *Kádár László* egyetemi tanár, a MFT alelnöke »A hegylábi törmelékűpok fejlődése«.

3. *Szabó Pál Zoltán* a Dunántúli Tudományos Intézet igazgatója »A karszt miú klimatikus morfológiai probléma ; a karszt-kutatás népgazdasági vonatkozásai« címen,

4. *Láng Sándor* egyetemi docens »A magyar föld természeti földrajzi kutatásnak módszerei«

5. *Pécsi Márton* tudományos munkatárs »A Duna-völgy magyarországi szakaszának kialakulása«

6. *Borsy Zoltán* egyetemi adjunktus »A szatmári vízrendszer kialakulása«

II. A gazdaságföldrajzi szakosztályban :

1. *Markos György* egyetemi tanszékv. docens, a MFT alelnöke »A földrajzi munkamegosztás dialektikája, különös tekintettel a rayonizációra«

2. *Mendöl Tibor* egyetemi tanár, a MFT alelnöke »A magyar város a felszabadulás előtt és után«

2. *Wallner Ernő* egyetemi docens »A magyar mezőgazdaság szocialista átalakulásának földrajzi vonatkozásai néhány Tolna megyei község példáján«

4. *Gyenes Lajos* egyetemi docens »A termőtáj-kutatás kérdései«

5. *Kolta János* tudományos munkatárs »A tervgazdálkodás és a földrajz feladatai«

6. *Berényi Dénes* egyetemi tanár »A gazdasági növények mikroklímája«

7. *Wagner Richárd* egyetemi tanár »A mikroklíma-kutatás módszerei« címen tart előadást.

Minden előadást vita követ. A hozzászólások maximális ideje 15 perc lehet.

Az előadás-sorozatot kétnapos tanulmányút követi, külön a gazdaságföldrajzi előadások dokumentálására és külön a természeti földrajzi előadások tényanyagának bemutatására. Mindkét kétnapos tanulmányutat fősúlyal a Dunántúli Középhegység körzetében, autóbusszal tesszük. *Pécsi Márton*

Magyarország népességének fejlődése és a népmozgalom alakulása. A Statisztikai Szemle 1955. januári és februári számában figyelemre méltó számokat közölt hazánk népességi viszonyairól. Az adatok tükrében világosan kirajzolódik a népesedési folyamatokban — a felszabadulás óta eltelt évtized során végbement nagyarányú változás. Annak ellenére, hogy a második világháború 400 000 áldozatot követelt, országunk lakosainak száma ma már 400 000-rel magasabb, mint 1941-ben.

Magyarország népességének alakulása

Időpont	A népesség száma	Nép-sűrűség (1 km ² -re)
1941. jan. 31....	9 316 074	100,2
1948. dec. 31....	9 204 799	99,0
1949. « 31....	kb. 9 289 000	99,9
1950. « 31....	« 9 378 000	100,8
1951. « 31....	« 9 459 000	101,7
1952. « 31....	« 9 537 000	102,5
1953. « 31....	« 9 632 000	103,5
1954. « 31....	« 9 750 000	104,8

A népmozgalom alakulása

Időszak	Házasság-kötés	Élve-születés	Halálozás	Természetes szaporodás
1938	8,1	19,9	14,3	5,6
1945	8,1	18,7	23,4 ¹	-4,7
1946	10,9	18,7	15,0	3,7
1947	10,8	20,6	12,9	7,7
1948	10,7	21,0	11,6	9,4
1949	11,7	20,6	11,4	9,2
1950	11,4	21,0	11,5	9,5
1951	9,9	20,2	11,7	8,5
1952	11,0	19,6	11,3	8,3
1953	9,6	21,6	11,7	9,9
1954 ²	11,1	23,0	11,0	12,0

¹ A katonahalottak nélkül. ² Előzetes adatok